

LAIKIPIA EAST TERM 2 2022 FORM 4 EVALUATION EXAM

Kenya Certificate of Secondary Education – K.C.S.E

102/2- MWONGOZO WA KUSAHIHISHA

1. (a) (i) Utanda – eneo^{√1}
Ardhi – Dunia ^{√1}
- (ii) Kutanda – kuenea kotekote^{√1}
Ridhisha – kufurahisha ^{√1}
- (b) Husafiri mahali popote. ^{√1}
- (c) - Kujitambulisha kwa mawasiliano na watu wengine kutoka pembe moja ya dunia hadi nyingine. ^{√1}
- Kusikiliza na kutazama habari za kimataifa. ^{√1}
- (d) - Wanaamini ya kwamba utandaridhi umeleta mlahaka mwema baina ya watu binafsi, makampuni makubwa ya kimataifa na uwiano baina ya mataifa. ^{√1}
- Wanadai utandaridhi umeleta ustaarabu wa wanadamu ulimwenguni kote. ^{√1}
- (e) - Umeleta maangamizi makubwa ya utamaduni.
- Kuangamiza lugha nyingi zinazofungamana na tamaduni.
- Kutovuka kwa adabu.
- Kutovuka kwa utu.
- Kumeleta zahama k.v UKIMWI (4 x ½ = alama 2)
- (f) Chungu nzima. ^{√1}
- (g) (i) Nyenzo, dhana. ^{√1}
(ii) Uhusiano^{√1}
(iii) Wafuasi, wanaounga mkono, wanaopenda tamaduni za kimsingi / watetezi. ^{√1}
- 2. UFUPISHO.**
- a)
- i) Fikira inayotawala, sasa ni jela si mahli pa adhabubalimatibabu
- ii) Wataalam wa urekebishaji tabia wamesema mhalifu akiadhibiwa sana kifungoni huwa sugu zaidi
- iii) Wanasisitiza lengo la kumtia mtu jela liwe kumjenga kitabia
- iv) Wahalifu wasipobadilishwa tabia gerezani huhatarisha zaidi maisha ya watu watokapo gerezani
- v) Baadhi ya wahalifu wamefaidika kutokana na vifungo vyao
- vi) Magazeti na vyombo vya habari huvutiwa na maisha ya wafungwa
- vii) Sinema nyigi zimetungwa kufuata maisha ya wahalifu fulani
- viii) Watetezi wa haki za kibinadamu wanadai kuwa wanayotendewa wafungwa ni kinyume cha haki za kibinadamu
- ix) Magereza mengi yanakarabatiwa kuyapa ubinadamu
hoja zozote (6x1)

b)

- i) Wafungwa wanashughulikiwa kwa kila hali
 - ii) Wafungwa wanapata chakula chenye viinilishe bora
 - iii) Wafungwa wanapata malazi bora na maji safi
 - iv) Wafungwa wanapata elimu, kuhudhuria madarasa na kutahiniwa kitaifa
 - v) Wanaishi katika mazingira nadhifu
 - vi) Kuna mashindano ya michezo na urembo kwa wafungwa wakike
 - vii) Wafungwa wanasoma magazeti na kutazma runinga kupata habari
- (zozote $7 \times 1 = 7$)

Kutuza

M

A - 6

B - 7

UT - 2

15

3. MATUMIZI YA LUGHA

a. (i) / e /

1. mbele
2. kati
3. mtandazo

(ii) / u /

1. nyuma
2. juu
3. mviringo

b. Nyakua – KI / KKI – 1 x 1

Chura – KI ala 1 x 1

c. Wachache/wengi walifika jioni. (1 x 2 = 2) (Kadiria kiwakilishi jumla)

d.

S							
KN				KT			
N	V	E	S	T	H	N	V
mkongojo	Mrefu	sana	ulioletewa babu	utauzwa	na	Fundi	mcheshi

($12 \times \frac{1}{3} = 4$)
($1 \times 2 = 2$)

e. Mtoto msichana amemeza dawa.

f. Nisipompiku masomoni sitatuzwa zawadi. (1x2)

g. “Watu wanaopenda kukaa bwerere huishia kuwa wezi wa mabavu,” chifu wetu alituambia. ($6 \times \frac{1}{2} = 3$)

Au Chifu wetu alituambia, “Watu wanaopenda kukaa bwerere huishia kuwa wezi wa mabavu.”

h. (i) –La – Lishia (ala 1x1 =1)

(ii) toa – toleka (ala 1x1 = 1)

i. Matumizi ya alama ya mshangao (!)

1. Kushangaa

2. Kuamrisha (ala 1x1 = 1)

Kiulizi

(i) Kuuliza swali (1 x 1 = 1)

j. A

li – wakati uliopita

vyo

li – mtendwa

kimbi

li – kauli

k. Mwanafunzi alimwandikia rafikiye barua kwa penseli.

Kipozi – barua

Ala – penseli (alama 3 x1 = 3)

Kitendo – rafikiye (kadiria sentensi)

(Tanbihi: Mwanafunzi atuzwe alama kwa maneno aliyoyaelekeza.

l. Mhamiaji haramu aliyeshikwa amefikishwa mahakamani.

a – kishazi tegemezi

b – kishazi huru

m. Wengi karibu

Watu wawa hawa waliibeba mizigo ii hii licha ya kukanywa.

(alama 1 x 2)

n. Mbunge atakuwa ametawazwa kabla ya mpinzani wake kufika.

(alama 1x2 =2)

o. Ngoma hii itachezwa wanjani.

(alama 1x1)

Mwanafunzi asiandike wastana wa kielezi.

p. Matumizi ya kiimbo

a. Swali

b. Rai / ombi

Kutaja (2 x 1 = 2)

c. Amri

d. Mshangao

Kutunga sentensi (2 x 1 = 2)

e. Taarifa

q. Mbuzi – Kifaa cha kukunia nazi.

4. ISIMU JAMII

- a) Madhumuni sita ya kusanifisha lugha ya Kiswahili nchini (alama 6)
- Hupunguza tofauti za kijamii,kisiasa,kijiografia na kiuchumi.
 - Huweka sheria za utamkaji wa maneno.
 - Huweka wazi uthografia wa lugha
 - Husaidia kuundwa kwa sarufi iliyokubalika ya Kiswahili
 - Kuwepo kwa hati moja kuwakilisha lugha teule.
 - Kusawasisha maandishi yaliyoandikwa kwa lahaja tofauti.
 - Kuwa na lugha ambayo ingetumika kama nyenzo ya kupata elimu.
 - Kuondoa maana tatanishi katika baadhi ya maneno yalotumika katika lahaja tofauti yakiwa na maana tofauti.

Zozote $6 \times 1 = 6$

- b) Nadharia nne zinazoelea chimbuko la lugha ya Kiswahili (ala 4)
- Chanzo cha Kiswahili ni Jamhuri ya kidemokrasia ya kongo
 - Kiswahili ni tokeo la mwingiliano baina ya waafrika wa pwani na waarabu.
 - Kiswahili kilitoka uraibuni
 - Kiswahili ni lugha ya kibantu au
 - Kiswahili kilitokea pwani ya Kenya eneo lililojulikana kama shungwaya,katika mpaka wa Kenya na Somali kutokana na jamii ya wangozi

Zozote $4 \times 1 = 4$